

וחש
ראל
חי
ט"ו
תור
דיס
צפו
רה
ביח
יצח
רי
בקו
שש
הא
כח
גות
לוח
לור
הוכ
דרי
לא
שי
אל
טין

4.12.1964

יצירתו של אלכסנדר אוריה בוסקוביץ ז"ל

ד"ר הרצל שמואלי

בנה החיובי ביותר, במובן אותו קר קע "סודי", בו נעוצים שרשי כל הי רעיונות והמעשים הגדולים.

בקנטטה "בת ישראל", שנכתבה אף היא ב-1960, לזכרה של הנרייט טה סאלד, הולכתה בפרס סאלד, מפליאה ההתראה בין המלה והצליל, זוהי מוסיקה, שהיא תולדת המלה, וליתר דיוק: תולדת התאמת הצליל למלה, למקצבה, להטעמתה, והטי לה של התאמה זו נמצא גם במקצב האינסטרומנטלי של היצירה: רובו נגזר מן המקצב של החלקים המוסיקליים.

בשנת 1962 הפתיע בוסקוביץ את המאזינים בצלילי ה"קונצרטו דה קאמרה" שלו, יצירה לכנור ורפ כלי בגינה נוספים. עם כל אופיו השונה

מיצירותיו הקודמות, מהווה ה"קונצרטו דה קאמרה" המשך הגיוני, הכרחי, בדרך של בוסקוביץ.

לא נוכל במסגרת זו להרחיב את הדיבור על כלל יצירתו של בוסקוביץ, המשתרע משירים שהיכו שיר שים בעם, דרך יצירות לפסנתר, מר סיקה קאמרית, ועד ליצירות סיט פוניות ואופראיות.

נוסף רק, כי יצירתו של בוסקוביץ משתלב תמיד ההגיון המוסיקלי עם היסוד הקונצרטני, שהוא מקור ואב לכל ביטוי אמנותי.

יצירותיו של בוסקוביץ שייכות ליצירות החדשות, המוכיחות, שאין צורך ב"שירת גשרים", בניית קשרים עם כל שהיה חשוב, כדי "לצעוד" עם הזמן, הן מושרשות בזמן ובסביבתן, ודווקא ייחוד זה הוא המקנה להן את מקומן הנכבד בין יצירות זמנן.

יקצר כאן המקום מלהתעכב על בוסקוביץ המורה-האמן, ממייסדי הד אקדמיה הישראלית למוסיקה בתל אביב ומעמודי התווך שלה, אשר הא ציל עליה מרחוץ במשך כל שנות עבודתו בה. נמסור רק, כי בין תלמידיו מידיו הרבים נמנים כאלה, אשר קנו לעצמם שם בארץ ומחוצה לה.

אלכסנדר אוריה בוסקוביץ, האדם אנין-הנפש ורגיש-החליות, האדם צמא-הידע ומוקירו איננו עוד. צלילי ליה הגנויים של יצירתו ישמשו מי קור-ההיה לא-אכזב לנו, לחלמידיו וידידיו, שקשרו את חייהם בגורלה של מוסיקה בישראל.

היה זכרו ברור לנו.

מוגית בשנת 1938, ומאז נשאר כאן, מגמת העיבוד התזמורתי בסויטה זו היתה להבליט את האופייני בני עימות, לשמש כעין רמקול לקורות, כפי שהן מסופרות בצליליהן, על הרצינות ועל העליצות שבהן, כאילו הרגיש בוסקוביץ, כי ביצירה זו מדי וזה הוא קידה אחרונה להווי ול-תרבות, אשר יד הגורל עמדה להת-אכזר להם בצורה כל כך טראגית.

★

בשנת 1942 נוצעה התזמורת הפיל-הרמונית ביצע בכורה את הקונצרטו ל-לאבנר של בוסקוביץ. ביצירה זו קבע בוסקוביץ כיוון חדש במוסיקה הישראלית, כיוון שמשרר בים מבין תלמידיו ומבין אלה שלא נמנו עליהם.

השאיפה ל"מפגניקה אסיאתית" כביטוי מהותו הלאומית-רוחנית ב-החום הגיאוגרפי בו אנו חיים, היא ששימשה, מאז ביצע הקונצרטו ל-לאבנר, קרימנטה ביצירתו של בוסקוביץ, תוך כדי תהליך מתמיד של הוודכחות.

בשנת 1943 זכה הקונצרטו לכי-נור ב-פרס ה"ברבן" של התזמורת.

בשנת 1946 בוצעה ה"סויטה הר-שבת" על ידי התזמורת הפיל-הרמונית, יצירה שהיא אחת מאבני-היסוד בפרטטואר המוסיקה הישרא-לית.

אחרי תקופת "שתיקה" ממושכת, נוצרה בשנת 1960 היצירה הגדולה ביותר "שיר המעלות", אשר זכתה בפרס ראשון של התזמורת ובוצעה על ידי באר-השנה.

זו יצירתו של אדם, המתבטא כי כנות ללא סייג, המוסר דברים ללא צל של העמדת פנים, ואין זה מן הקלות.

"שיר המעלות" מסביר את פשר "שתיקתו" הארוכה של מחברת: היתה זו תקופה של "טהור הנפש", היו אלה שנות "קתרוס", בהן מח פש את עצמו היוצר מחדש, ביודעין או בלא יודעין.

יש שהאדם נשבר בעתים כאלה, אינו יכול לעמוד בפני "דרישות" הסביבה, המצפה ממנו לעוד יצירה ועוד יצירה, יש צורך בכוח רב ובאמונה עמוקה על מנת לעמוד בכך, בכדי לא לכרוע תחת עומס "דרישות" והציפה - כוח ואמונה שהיו, כפי שהסתבר, מנת חלקו של בוסקוביץ.

ב"שיר המעלות" מפעמים יסודות הקובנים למיסיקה, מסתלק במו

עם מותו של אלכסנדר אוריה בוסקוביץ, שיכלה המוסיקה הישרא-לית את אחד מחשובי מניחי יסודי-היה.

עשרים ושש מתוך חמשים ושבע שנות חייו פעל ויצר בוסקוביץ בארץ, בשנים של תמורות מדיניות, חברתיות, של אבדן-עם ותקומתו, של אכזבות קטנות וגדולות - ושל חסמים פלאיים. והוא, היוצר, רק אחת הדרכים אותו ותשמש נר ליצי-רת: הדבקות בקורות זמנו וסבי-בת, הרצון למצוא לקורות אלה את הכיטוי הצלילי הנאות.

הגשמת ההווה הישראלי במוסיקה - בכך זכותו הגדולה של אלכסנדר אוריה בוסקוביץ.

כאשר עלה בוסקוביץ לארץ ב-1938 היה בן למעלה משלושים, והוא גיל שבו אין מתערים במהירות רבה בהווי חדש. אולם אצל בוסקוביץ התבטאה ההתנגשות בין המציאות החדשה לבין המציאות של תמול-שלושם בצורת מטמורפוזת נפשית ורוחנית, ויש להוסיף: מטמורפוזת מורית למדי, אשר הו בילה לתחושה ברורה של כל הארץ פוזי בסביבה החדשה, הפיסית והרו-חנית כאחד, ומה שקובע במיוחד: לאהבת אותו אופייני ולהרגשת ה-אחדות אתו.

בוסקוביץ גילה את עצמו - וזאת במלוא מובן המושג: המציאות החד-שה היתה "חדשה" כלפי חוץ בלבד, ולמעשה מעולם לא היתה אחרת ב-נמצא. וחדוות החושה המציאות ה-חדשה הישנה היא שהולידה, היא שמוכרחה היתה להוליד צליל שונה ביצירה, צליל המתחקה על עקבות האופק אותנו כאן.

אלכסנדר אוריה בוסקוביץ גולד-בשנת 1907 בקלודוואר שבהונגריה, מומפוזיציה נפסנתר למד בוינה ולי-אחר מכן בפריז - אצל פול דיי-קא, נאדיה בולאגוא וקורטו.

בוסקוביץ ניצח כעשר שנים ב-אופרה הממלכתית בעיר מולדתו, כן ניצח על תזמורת סימפונית יהודית, אותה יסד, היה פסנתרן ומלווה ב-סדר, כל אלה - נוסף לעבודתו ביוצר.

בין היצירות אותן כתב בוסקוביץ עוד בהיותו כחנך-לארץ היתה סויטה לתזמורת, אשר קרא לה מאוחר זי-סר, "שרשרת-הזהב" - המושתתת על נעימות יהדות מזרח אירופה. היצירה נתקבלה לביצוע ע"י וי-ברבן לנגינת תזמורת בארץ תוזמן בוסקוביץ ע"י התזמורת הפילהר-